

**XÂY DỰNG MÔI TRƯỜNG VĂN HÓA
TRONG TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM KỸ THUẬT VINH,
NHỮNG VẤN ĐỀ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN**

Hoàng Hữu Tân¹, Nguyễn Khắc Chính²

Trường Đại học sư phạm Kỹ thuật Vinh

Email: ¹tanhoanghuu@gmail.com, ²chinhkhacktv@gmail.com

Tóm tắt: Bối cảnh hội nhập quốc tế cùng yêu cầu đổi mới giáo dục đặt ra thách thức lớn cho các trường đại học trong việc xây dựng môi trường văn hóa học đường lành mạnh, hiện đại, hội nhập mà vẫn giữ được bản sắc. Bài báo này tập trung phân tích cơ sở lý luận và thực tiễn xây dựng môi trường văn hóa trong nhà trường đại học, làm rõ những thành tố cấu thành, vai trò của môi trường văn hóa đối với chất lượng đào tạo, và đề xuất các giải pháp phát triển môi trường văn hóa tại Trường Đại học Sư phạm Kỹ thuật Vinh – một cơ sở đào tạo kỹ thuật trọng điểm khu vực Bắc Trung Bộ.

Từ khóa: Môi trường văn hóa; Văn hóa học đường; Đạo đức đại học; Văn hóa ứng xử; Trường Đại học Sư phạm Kỹ thuật Vinh

**BUILDING A CULTURAL ENVIRONMENT AT VINH UNIVERSITY
OF TECHNOLOGY EDUCATION, THEORETICAL AND PRACTICAL ISSUES**

Hoang Huu Tan¹, Nguyen Khac Chinh²

Vinh University of Technology Education

Email: ¹tanhoanghuu@gmail.com, ²chinhkhacktv@gmail.com

Abstract: The context of international integration and the demand for educational reform pose significant challenges for universities in building a healthy, modern, and globally integrated cultural environment while preserving their institutional identity. This paper focuses on analyzing both theoretical and practical aspects of constructing a cultural environment in higher education institutions. It clarifies the key components, highlights the role of such an environment in enhancing training quality, and proposes practical solutions for developing the cultural environment at Vinh University of Technology Education – a leading technical institution in the North Central region of Vietnam.

Keywords: Cultural environment; Campus culture; Academic ethics; Behavioral culture; Vinh University of Technology Education

Nhận bài: 15/05/2025

Phản biện: 06/06/2025

Duyệt đăng: 10/06/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong bối cảnh toàn cầu hóa và chuyển đổi số ngày càng sâu rộng, giáo dục đại học không chỉ truyền đạt tri thức chuyên môn mà còn là thiết chế văn hóa, góp phần hình thành nhân cách, lý tưởng sống và phát triển năng lực toàn diện cho sinh viên. Các trường đại học cần gắn kết chặt chẽ giữa đào tạo, nghiên cứu với việc lan tỏa các giá trị văn hóa, từ đó xây dựng xã hội nhân văn và thúc đẩy học tập suốt đời.

Môi trường văn hóa đại học gồm cả yếu tố hữu hình như cơ sở vật chất, không gian học thuật và yếu tố vô hình như chuẩn mực ứng xử, tinh thần cộng đồng, đạo đức nghề nghiệp. Đây là nền tảng thúc đẩy động lực học tập và hình thành giá trị sống bền vững. Tuy nhiên, tại nhiều trường kỹ thuật, văn hóa học đường chưa được quan tâm đúng mức, dẫn đến khoảng cách thầy – trò, thiếu chuẩn mực ứng xử và hoạt động tinh thần nghèo nàn.

Xuất phát từ thực tiễn tại Trường Đại học Sư phạm Kỹ thuật Vinh, bài viết phân tích cơ sở lý luận, thực trạng và đề xuất các giải pháp xây dựng môi trường học đường tích cực, góp phần đổi mới giáo dục đại học trong thời kỳ hiện đại.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Cơ sở lý luận về môi trường văn hóa trong trường đại học

a. Khái niệm và đặc trưng của môi trường văn hóa đại học

Môi trường văn hóa đại học được hiểu là tổng thể các yếu tố vật chất và phi vật chất được hình thành, duy trì trong quá trình giảng dạy, học tập, nghiên cứu, lao động và sinh hoạt tại nhà trường. Đây là hệ giá trị định hướng hành vi, thái độ, cách ứng xử của tất cả các chủ thể trong trường học.

Văn hóa nhà trường, theo Lê Như Hoa (2002), là hệ chuẩn mực, giá trị điều chỉnh suy nghĩ, cảm xúc, hành vi của thầy – trò – cán bộ quản lý. Đó là những biểu hiện cụ thể của đạo đức nghề nghiệp, kỷ cương, tác phong, mối quan hệ trong trường học. Văn hóa nhà trường không chỉ dừng lại ở lý tưởng mà phải thể hiện rõ trong đời sống hàng ngày.

b. Các thành tố cấu thành

Chủ thể của môi trường văn hóa gồm giảng viên, sinh viên, cán bộ công chức, viên chức – những người tạo lập và duy trì hệ giá trị chung.

Khách thể gồm hệ thống giá trị cốt lõi, văn hóa

vật thể và phi vật thể như: cơ sở vật chất, truyền thống học thuật, lý tưởng giáo dục, phong cách giảng dạy.

Quan hệ văn hóa trong nhà trường bao gồm quan hệ thầy – trò, bạn bè, đồng nghiệp, giữa cá nhân với môi trường tự nhiên, xã hội, và nội tâm cá nhân.

Hoạt động văn hóa gồm các hoạt động học thuật, nghiên cứu, phong trào đoàn thể, hoạt động xã hội – tất cả tạo nên sắc thái riêng của văn hóa học đường.

Cảnh quan văn hóa phản ánh mối quan hệ giữa con người và không gian vật lý: lớp học, khuôn viên, phòng chức năng... Từ đó hình thành “không gian sư phạm” mang tính nhân văn.

Thiết chế văn hóa như giảng đường, thư viện, ký túc xá, câu lạc bộ học thuật là nơi giao lưu, sáng tạo và hình thành phong cách học thuật.

2.2. Thực trạng môi trường văn hóa tại Trường Đại học Sư phạm Kỹ thuật Vinh

a. Tổng quan về nhà trường

Trường Đại học Sư phạm Kỹ thuật Vinh là cơ sở giáo dục đại học công lập trọng điểm khu vực Bắc Trung Bộ, trực thuộc Bộ Giáo dục và Đào tạo. Với hơn 60 năm phát triển, nhà trường đã khẳng định vị thế trong đào tạo đội ngũ kỹ sư, giáo viên kỹ thuật phục vụ công cuộc công nghiệp hóa – hiện đại hóa đất nước.

b. Các hoạt động xây dựng môi trường văn hóa

Trường đã triển khai nhiều hoạt động nhằm phát triển môi trường văn hóa học đường gắn với hệ giá trị cốt lõi: “Kỷ cương – Chất lượng – Hội nhập – Phát triển”. Các nội dung tiêu biểu gồm:

Giáo dục chính trị, tư tưởng thông qua các buổi sinh hoạt định kỳ, diễn đàn đạo đức nghề nghiệp và các hoạt động định hướng lý tưởng sống cho sinh viên.

Thực thi quy chế đạo đức nghề nghiệp và ứng xử học đường, lồng ghép vào đánh giá rèn luyện sinh viên và chuẩn giảng viên.

Phát động phong trào thi đua văn hóa – học thuật như “Sinh viên 5 tốt”, “Giảng viên dạy giỏi – nghiên cứu tốt”, “Lớp học kiểu mẫu”, với cơ chế khen thưởng kịp thời.

Phát triển thiết chế học thuật hiện đại gồm thư viện điện tử, khu tự học, phòng học thông minh... tạo điều kiện thuận lợi cho học tập và nghiên cứu.

Tổ chức hoạt động ngoại khóa và cộng đồng, bao gồm các hội thi chuyên môn, câu lạc bộ học thuật, hoạt động tình nguyện, văn nghệ – thể thao góp phần hình thành lối sống tích cực và tinh thần cộng đồng.

Ứng dụng công nghệ thông tin trong quản lý, chia sẻ tri thức và xây dựng văn hóa học đường trên nền tảng số.

Những nỗ lực này cho thấy định hướng phát triển văn hóa học đường đã được nhà trường triển khai tương đối đồng bộ, tạo nền móng cho một môi trường học tập nhân văn, học thuật và hiện đại.

2.3. Những điểm còn hạn chế

Dù đạt được nhiều kết quả, công tác xây dựng môi trường văn hóa tại trường vẫn còn một số hạn chế đáng lưu ý:

Ứng xử học đường chưa đồng bộ, vẫn còn biểu hiện thiếu tôn trọng, hợp tác trong một bộ phận sinh viên và cán bộ. Phản ánh sự thiếu hụt giáo dục giá trị sống và đạo đức nghề nghiệp, nhất là trong môi trường kỹ thuật thiên về chuyên môn.

Cơ sở vật chất chưa đồng đều, một số khu vực học tập chưa tạo được cảm hứng học thuật; không gian sinh hoạt chung còn thiếu tính kết nối văn hóa.

Hoạt động văn hóa – tinh thần còn thiên về phong trào, thiếu tính hệ thống và gắn kết với chiều sâu học thuật. Vai trò liên kết giữa các câu lạc bộ với giảng viên và đơn vị quản lý chưa phát huy hiệu quả.

Sự tham gia chủ động của sinh viên chưa cao, nhiều hoạt động diễn ra mang tính hình thức; cơ chế khuyến khích chưa đủ mạnh để khơi dậy động lực nội sinh trong việc kiến tạo môi trường văn hóa từ chính người học.

Nguyên nhân của những hạn chế trên xuất phát từ cả yếu tố khách quan như đặc thù đào tạo kỹ thuật và hạn chế nguồn lực, lẫn nguyên nhân chủ quan như nhận thức chưa đầy đủ về vai trò của văn hóa học đường. Việc nhận diện rõ các tồn tại là cơ sở quan trọng để hoạch định chiến lược phát triển môi trường văn hóa nhà trường một cách bài bản và hiệu quả trong giai đoạn tiếp theo.

2.4. Vai trò của môi trường văn hóa đối với đào tạo đại học

Môi trường văn hóa trong trường đại học là nền tảng tinh thần và lực đẩy mềm, góp phần quan trọng vào sự hình thành nhân cách, định hướng hành vi và phát triển toàn diện của người học. Nếu chương trình đào tạo, giảng viên và cơ sở vật chất là yếu tố “cứng”, thì môi trường văn hóa đóng vai trò “mềm” nhưng mang tính định hướng lâu dài và sâu sắc. Trước hết, môi trường này giúp sinh viên hình thành phẩm chất đạo đức, bản lĩnh nghề nghiệp và thái độ học tập tích cực thông qua việc thấm nhuần các giá trị như trách nhiệm,

trung thực, kỷ luật, và tôn trọng trong đời sống học đường hằng ngày.

Thứ hai, một không gian học thuật tích cực tạo điều kiện thúc đẩy tư duy độc lập, sáng tạo và khả năng hội nhập của người học. Tinh thần dân chủ trong học thuật, sự cởi mở trong giao tiếp, cùng với ý thức tự chủ sẽ giúp sinh viên chủ động tiếp thu và vận dụng tri thức vào thực tiễn.

Thứ ba, trong bối cảnh nhiều biểu hiện lệch chuẩn như đạo văn hay vô cảm ngày càng phổ biến, môi trường văn hóa đóng vai trò như một “tấm lọc giá trị” giúp sinh viên định hình hệ chuẩn đạo đức phù hợp. Đối với giảng viên, đây cũng là động lực đổi mới phương pháp, nâng cao chất lượng giảng dạy và phát triển nghề nghiệp. Đặc biệt, tại các trường kỹ thuật như Trường Đại học Sư phạm Kỹ thuật Vinh, môi trường văn hóa sâu sắc còn góp phần định hình đạo đức nghề nghiệp, đáp ứng yêu cầu của thị trường lao động hiện đại.

2.5. Giải pháp phát triển môi trường văn hóa tại Trường Đại học Sư phạm Kỹ thuật Vinh

Nhằm xây dựng một môi trường văn hóa học đường tích cực, hiện đại và mang bản sắc riêng phù hợp với đặc thù đào tạo kỹ thuật, Trường Đại học Sư phạm Kỹ thuật Vinh cần triển khai một hệ thống giải pháp toàn diện, kết hợp giữa chiến lược dài hạn với hành động cụ thể, giữa điều chỉnh thể chế với thay đổi nhận thức – hành vi, giữa đầu tư vật chất với phát triển tinh thần.

a. Định hướng chiến lược

Trước tiên, nhà trường cần xác lập tầm nhìn phát triển văn hóa học đường như một trụ cột song song với chuyên môn, nghiên cứu và hợp tác quốc tế. Mục tiêu phát triển văn hóa cần được đưa vào chiến lược tổng thể đến năm 2030 với các chỉ tiêu cụ thể và đo lường được. Trường cần xác định hệ giá trị trung tâm gồm: “Kỹ năng – Kỷ luật – Sáng tạo – Nhân văn”, đồng thời lồng ghép các giá trị này vào quy chế học vụ, nội dung giảng dạy, đánh giá giảng viên và sinh viên, cũng như nhận diện thương hiệu của nhà trường. Văn hóa học thuật phải gắn với giáo dục STEM và đổi mới sáng tạo, trở thành điểm nhấn trong môi trường trường kỹ thuật. Tầm nhìn đến năm 2030 là trở thành cơ sở đào tạo kỹ thuật trọng điểm có môi trường văn hóa chuyên nghiệp, lành mạnh và hình mẫu toàn quốc.

b. Giải pháp tổ chức – hành chính

Môi trường văn hóa cần được thiết lập dựa trên các thiết chế pháp lý phù hợp. Trường cần ban hành quy chế ứng xử nội bộ, có tính pháp lý rõ ràng, dễ thực hiện và phù hợp với sinh viên kỹ

thuật. Bộ quy tắc đạo đức nghề nghiệp cho cán bộ, giảng viên cũng cần được xây dựng, vừa bảo vệ chuẩn mực nhà giáo, vừa bảo đảm tự do học thuật. Ngoài ra, trường cần xây dựng hệ thống giám sát – đánh giá – khen thưởng cho các hoạt động văn hóa, thông qua các chỉ số như mức độ tham gia hoạt động xã hội, sự lan tỏa giá trị tích cực, chỉ số hài lòng của sinh viên với môi trường học tập... Những tập thể có đóng góp tích cực cần được tuyên dương và khen thưởng định kỳ.

c. Giải pháp giáo dục – tuyên truyền

Giải pháp này nhấn mạnh đến thay đổi tư duy và hành vi. Nhà trường cần đưa nội dung văn hóa học đường vào các học phần rèn luyện sinh viên, kỹ năng mềm và giáo dục công dân. Tổ chức diễn đàn chuyên đề về văn hóa, đạo đức, nghề nghiệp có sự tham gia của nhiều bên để gắn lý luận với thực tiễn. Đồng thời, truyền thông nội bộ cũng cần được đẩy mạnh để lan tỏa những gương sáng, mô hình văn hóa tích cực. Các phương tiện như bản tin trường, website, mạng xã hội chính thức, màn hình LED... cần được sử dụng để truyền cảm hứng và điều chỉnh hành vi cộng đồng một cách nhẹ nhàng, hiệu quả.

d. Giải pháp về thiết chế và hoạt động

Không gian vật lý và sinh hoạt cộng đồng đóng vai trò nền tảng cho văn hóa học đường. Trường cần đầu tư phát triển không gian học tập theo hướng “xanh – sạch – thân thiện – sáng tạo”, bao gồm thư viện mở, không gian thảo luận tự do, trung tâm hỗ trợ sinh viên, nhà sinh hoạt cộng đồng. Không gian cần đẹp, truyền cảm hứng và phục vụ tốt cho học thuật. Các hoạt động ngoại khóa, câu lạc bộ học thuật và cộng đồng cũng cần được hỗ trợ cả về vật chất lẫn cơ chế, để phát triển năng lực xã hội và tinh thần trách nhiệm của sinh viên. Cuối cùng, nhà trường cần thúc đẩy nghiên cứu khoa học trong lĩnh vực văn hóa học đường, tâm lý học sư phạm, giáo dục giá trị... để có cơ sở lý luận và thực tiễn trong hoạch định chính sách phát triển môi trường văn hóa học đường đặc thù cho cơ sở đào tạo kỹ thuật.

III. KẾT LUẬN

Môi trường văn hóa trong trường đại học là một yếu tố cốt lõi trong hệ sinh thái giáo dục hiện đại, đóng vai trò nền tảng và điều kiện thiết yếu để đảm bảo sự phát triển toàn diện, bền vững của quá trình đào tạo. Khác với những yếu tố hữu hình như chương trình đào tạo hay cơ sở vật chất, văn hóa học đường phân định hình lối sống, chuẩn mực hành vi và hệ giá trị của toàn thể thành viên trong nhà trường.

Trong bối cảnh đổi mới giáo dục toàn diện và hội nhập quốc tế sâu rộng, việc kiến tạo một môi trường văn hóa tích cực, hiện đại, nhưng vẫn bảo tồn giá trị truyền thống trở thành yêu cầu chiến lược với các cơ sở giáo dục đại học. Đặc biệt tại Trường Đại học Sư phạm Kỹ thuật Vinh – một cơ sở đào tạo kỹ thuật trọng điểm – môi trường văn hóa học đường không chỉ góp phần nâng cao chất lượng đào tạo mà còn là nền tảng để hình thành phẩm chất nghề nghiệp, đạo đức kỹ thuật và năng lực công dân toàn cầu cho sinh viên.

Từ lý luận và thực tiễn, có thể khẳng định rằng phát triển môi trường văn hóa học đường

tại trường cần triển khai đồng bộ trên ba phương diện: tư duy chiến lược, thiết chế tổ chức và hành vi cá nhân. Sự thay đổi văn hóa không thể đến từ mệnh lệnh hành chính hay tuyên truyền hình thức, mà phải xuất phát từ nội lực – từ sự tự ý thức, tự điều chỉnh và cam kết hành động của từng thành viên trong cộng đồng học thuật.

Thông qua sự phối hợp giữa giáo dục chính khóa, ngoại khóa và văn hóa tổ chức, nhà trường có thể hình thành môi trường học đường nhân văn, đậm bản sắc kỹ thuật, hài hòa giữa truyền thống và hiện đại, giữa cá nhân và cộng đồng – góp phần đào tạo công dân kỹ thuật toàn diện, có tri thức, đạo đức và trách nhiệm trong thời đại mới.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1]. Đỗ Huy (2001), *Xây dựng môi trường văn hóa ở nước ta hiện nay từ góc nhìn giá trị học*, Nxb Văn hóa Thông tin, Hà Nội.
- [2]. Lê Như Hoa (2002), *Văn hóa ứng xử các dân tộc Việt Nam*, Nxb Văn hóa Thông tin, Hà Nội.
- [3]. Văn Đức Thanh (2001), *Về xây dựng môi trường văn hóa cơ sở*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- [4]. Thành Chung (2003), *Đấu tranh phòng chống tội phạm học đường và các tệ nạn xã hội*, Báo Giáo dục và Thời đại.
- [5]. Phạm Minh Hạc (chủ biên) (2005), *Giáo dục giá trị sống trong nhà trường*, Nxb Giáo dục, Hà Nội.
- [6]. Nguyễn Trọng Phúc (2013), *Giáo dục đạo đức và xây dựng văn hóa học đường trong bối cảnh hiện nay*, Tạp chí Lý luận chính trị.
- [7]. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2019), *Thông tư 06/2019/TT-BGDĐT về Quy tắc ứng xử trong cơ sở giáo dục*, Hà Nội.
- [8]. Trường Đại học Sư phạm Kỹ thuật Vinh (2022), *Chiến lược phát triển nhà trường đến năm 2030, tầm nhìn 2045*.
- [9]. Website Trường Đại học Sư phạm Kỹ thuật Vinh: <https://www.vuted.edu.vn>